

У. Д. Токарева,
аспірант, Донецький державний університет управління, м. Маріуполь, Україна
ORCID ID: 0000-0003-3919-5661

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.12.89

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СТВОРЕННЯМ БЕЗБАР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

U. Tokareva,
Postgraduate student, Donetsk State University of Management, Mariupol, Ukraine

PUBLIC ADMINISTRATION OF CREATION OF AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Визначено, що створення безбар'єрного освітнього середовища є одним з головних пріоритетів державної освітньої політики останніх років, що передбачає забезпечення рівних можливостей та вільного доступу до освіти для всіх громадян.

Доведено, що для створення безбар'єрного освітнього середовища та виконання ключових завдань інклюзивної освіти потрібні комплексні заходи та спеціальні програми на національному, регіональному, місцевому рівнях, які реалізуються шляхом застосування інституційних, організаційних, фінансових, інформаційних та мотиваційних механізмів управління. Це передбачає чіткий розподіл повноважень та відповідальності між органами публічної влади та досягнення відповідних індикаторів, визначених у Національній стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року

Визначено, що створення безбар'єрного освітнього середовища передбачає наявність відповідного законодавства, управлінських та освітніх структур, координованих дій органів публічної влади у вирішенні проблем безбар'єрності, тому впровадження інклюзивної освіти потребує комплексного, програмно-цільового підходу.

Відмічено, що за останні роки в процесі освітньої реформи в Україні суттєво змінилося правове поле щодо інклюзивної освіти, проведена організаційна та координаційна робота органами публічної влади по впровадженню інклюзивної освіти, що дало низку позитивних результатів і покращило надання освітніх послуг.

Доведено, що залишається значна частина проблем освітньої безбар'єрності, які потрібно вирішувати як на національному рівні, так і на рівні кожної громади. Визначено загальні напрями управління створенням безбар'єрного освітнього середовища та окремі завдання у сфері дошкільної, середньої та вищої освіти.

Визначено, що важливим напрямом є створення безбар'єрного середовища за принципами універсального дизайну, що сприяє участі дітей, учнів, студентів з особливими освітніми потребами у соціальному житті суспільства; розширює можливості їх пересування; підвищує шанси бути активними членами суспільства.

It has been identified that the creation of an inclusive educational environment is one of the main priorities of the state educational policy in recent years, which provides for equal opportunities and free access to education for all citizens.

It is proved that the creation of an inclusive educational environment and the implementation of key tasks of inclusive education require comprehensive measures and special programs at the national, regional and local levels, which are implemented through institutional, organizational, financial, informational and motivational management mechanisms. This implies a clear division of powers and responsibilities between public authorities and the achievement of relevant indicators defined in the National Strategy for the Inclusive Space in Ukraine for the period up to 2030.

It is determined that the creation of an inclusive educational environment presupposes the existence of relevant legislation, management and educational structures, coordinated actions of public authorities in solving problems of inclusion so the introduction of inclusive education requires a comprehensive, program-targeted approach.

It is noted that in recent years in the process of educational reform in Ukraine the legal field of inclusive education has changed significantly, organizational and coordination work has been carried out by public authorities to implement inclusive education, which has yielded a number of positive results and improved educational services.

It has been proven that a significant part of the problems of educational inclusion remain, which need to be addressed both at the national level and at the level of each community. The general directions of management of creation of an inclusive educational environment and separate tasks in the field of preschool, secondary and higher education are defined.

It is determined that an important direction is to create an inclusive environment based on the principles of universal design, which promotes the participation of children, students, students with special educational needs in the social life of society; expands the possibilities of their movement; increases the chances of being active members of society.

Ключові слова: державна освітня політика, освітня безбар'єрність, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, універсальний дизайн, публічне управління.

Key words: state educational policy, inclusive education, children with special educational needs, universal design, public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Створення безбар'єрного освітнього середовища є одним з головних пріоритетів державної освітньої політики останніх років, що передбачає забезпечення рівних можливостей та вільного доступу до освіти для всіх громадян, в тому числі для людей з інвалідністю та представників інших маломобільних груп.

Стаття 24 Конвенції ООН про права людей з інвалідністю [4] визначає обов'язок держави щодо реалізації інклюзивної моделі освіти, а в Україні ратифіковано як Конвенцію ООН, так і основні міжнародні документи у сфері забезпечення права людей з інвалідністю на доступну і якісну освіту, тому безбар'єрне освітнє середовище охоплює всі форми освіти: дошкільну, загальну середню, професійно-технічну, вищу, післядипломну, неформальну.

Наявність суттєвих бар'єрів в освіті в українському соціумі відображають дані соціологічного дослідження щодо ставлення українців до безбар'єрності та інклюзії в суспільстві, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології в рамках ініціативи "Велика розмова про безбар'єрність", згідно з яким топ бар'єрів у галузі освіти є наступним: "упереджене ставлення з боку інших дітей до дітей з особливими освітніми потребами (24%, з них 13% називають проблему невідкладною), відсутність пандусів і ліфтів (22% і 12% відповідно), складнощі інтеграції спеціальних програм для дітей з вадами зору, слуху, тощо (20% і 9%), упереджене ставлення з боку батьків інших дітей (20% і 9%), відсутність спеціальних програм для навчання дітей з ментальними відмінностями (19% і 8,5%), булінг (12,5%), харчування, що не враховує потреби дітей

(11,3%) тощо. Загалом 74% респондентів вважають актуальним створення безбар'єрного середовища в закладах освіти" [1].

Наведені дані засвідчують необхідність та важливість створення освітньої безбар'єрності, що має відповідати впровадженню в Україні міжнародних та європейських стандартів доступності до якісної освіти, визначених у таких міжнародних та європейських документах: Конвенція ООН про права дитини, Стандартні правила урівняння можливостей інвалідів ООН, Декларація прав дитини ООН, Саламанкська декларація та програма дій з навчання осіб з особливими потребами, Міжнародні консультації з питань раннього навчання дітей з особливими освітніми потребами, Ічхонська декларація, Римське комюніке Конференції міністрів, які відповідають за вищу освіту, та ін.

Вважаємо, що ключовими завданнями публічної влади щодо розвитку інклюзивної освіти є такі:

- надання доступу та підтримки в освітньому процесі людям з інвалідністю для задоволення освітніх потреб відповідно Міжнародної класифікації функціонування та обмеження життєдіяльності;

- створення умов для навчання протягом життя;

- підвищення рівня компетентності педагогічних (науково-педагогічних) працівників та керівників закладів освіти з питань інклюзивного навчання;

- зпровадження сучасних підходів до організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти;

- формування безпечного інклюзивного освітнього середовища за принципами розумного пристосування та універсального дизайну.

Для створення безбар'єрного освітнього середовища та виконання ключових завдань інклюзивної освіти потрібні комплексні заходи та спеціальні програми на національному, регіональному, місцевому рівнях, які реалізуються шляхом застосування інституційних, організаційних, фінансових, інформаційних та мотиваційних механізмів управління. Це передбачає чіткий розподіл повноважень та відповідальності між органами публічної влади та досягнення відповідних індикаторів, визначених у Національній стратегії із створення безбар'єрного простору

в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету міністрів України 14.04.2021 № 366-р, а саме:

- збільшено кількість осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах), щороку на 10 відсотків;

- частка студентів з особливими освітніми потребами пропорційно відповідає частці цільових груп у суспільстві;

- забезпечено функціонування системи центрів підтримки студентів / молодіжних центрів на базі всіх закладів вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) освіти;

- збільшено кількість охоплених осіб похилого віку освітніми програмами університетів третього віку;

- збільшено частку дитячих садочків в громадах, що задовольнили особливі потреби і забезпечили привітне та доступне середовище освітнього процесу і прийма-

ють дітей з інвалідністю і особливими освітніми потребами;

- всі інклюзивно-ресурсні центри в громадах відповідають нормативним вимогам; інклюзивно-ресурсні центри мають достатньо фахівців для надання освітніх послуг;

- надавачі освітніх послуг (вчителі, викладачі, тренери, вихователі, асистенти вчителів, майстри виробничого навчання) володіють навичками і спроможні надавати послуги відповідно до потреб здобувачів;

- система раннього втручання впроваджена на рівні громад;

- зпроваджено в Україні та інтегровано в систему освіти Міжнародну класифікацію функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я [5].

Досягнення вищенаведених індикаторів залежить від активної державної політики і діяльності управлінських та освітніх структур, оскільки заходи щодо доступності і якості освітніх послуг для людей з інвалідністю з урахуванням їх здібностей, можливостей, бажань та інтересів мають охоплювати велику кількість людей, мати відповідні організаційні, фінансові, матеріальні та інформаційні ресурси. Це актуалізує необхідність наукового обґрунтування конкретних механізмів впровадження освітньої безбар'єрності органами публічної влади та розробку відповідних практичних рекомендацій для їх реалізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Тематика інклюзивної освіти в науковому дискурсі має декілька напрямів: педагогічний, соціально-психологічний, соціального захисту, підтримки людей з інвалідністю тощо. В публічному управлінні питання організації інклюзивної освіти в останні роки досліджували М. Ажажа, І. Гевко, С. Корнієнко, К. Сахарова, О. Царькова, О. Шульга та ін. Проте, висвітлення питань створення безбар'єрного освітнього середовища потребує подальших наукових досліджень у частині конкретної діяльності органів публічної влади та їх компетенцій у цій сфері, враховуючи правові зміни, прийняття Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, актуальні питання реформування освітньої галузі.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз публічного управління створенням безбар'єрного середовища в освітній сфері та розробка відповідних практичних рекомендацій для органів публічної влади в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Аналіз нормативних документів та наукових джерел свідчить, що для створення безбар'єрного освітнього середовища потрібні наявність відповідного законодавства, управлінських та освітніх структур, координованих дій органів публічної влади, тому розвиток інклюзивної освіти має здійснюватися на основі комплексного і програмно-цільового підходів. У зв'язку з цим, за останні роки в процесі освітньої реформи в Україні сут-

тво змінилося правове поле щодо інклюзивної освіти. Вперше поняття "інклюзивна освіта" було включено до Закону України "Про освіту" (стаття 19 "Освіта осіб з особливими освітніми потребами") та визначено основні шляхи її організації (стаття 20 "Інклюзивне навчання") [8].

Іншими документами, які доповнили правові умови розвитку інклюзивної освіти, стали зміни до законів України "Про професійно-технічну освіту", "Про загальну середню освіту", "Про дошкільну освіту", Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017—2026 рр., вищенаведена Національна стратегія із створення із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та ін., у яких визначені основні умови для отримання бажаної освіти людьми з інвалідністю; взаємодії між закладами освіти, учнями та студентами з особливими потребами, їх батьками; особливості соціалізації та інтеграції учнів та студентів з особливими потребами в освітньому середовищі; виховання культури толерантності та сприйняття відмінностей інших людей у суспільстві.

Проведена протягом 2016—2021 рр. організаційна та координаційна робота органами публічної влади по впровадженню інклюзивної освіти дала низку позитивних результатів. Це дозволило, як зазначається у інформаційно-аналітичному збірнику "Освіта в Україні: виклики та перспективи. 2020", збільшити кількість дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти, у 4,5 рази, кількість інклюзивних класів — майже у 5,0 разів, кількість шкіл з інклюзивними класами — у 3,5 рази, кількість асистентів учителя — у 6,8 рази [7, с. 60].

Для забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на дошкільну освіту в регіонах функціонують заклади дошкільної освіти компенсуючого (спеціальні та санаторні) та комбінованого типів, створюються інклюзивні групи у закладах дошкільної освіти. Відбувається зростання кількості закладів дошкільної освіти, в яких створено спеціальні або інклюзивні групи. За 2019 рік кількість спеціальних груп збільшилася на 1,0 %, інклюзивних груп — на 49,1 %. Кількість дітей у таких групах збільшилася відповідно на 1,8 % та 97,3% [7, с. 60].

Паралельно з розбудовою мережі опорних закладів освіти, в них створюються класи з інклюзивним навчанням. За чотири роки у 28,3 рази зросла кількість класів і у 5,0 разів — кількість учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються у цих класах [6, с. 60].

У інформаційно-аналітичному збірнику відмічається, що "позитивним стало відкриття інклюзивно-ресурсних центрів, створених з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років. Якщо у 2017 р. не було відкрито жодного ІРЦ, то станом на серпень 2020 р. у регіонах їх працювало 633. Методичне забезпечення ІРЦ здійснюють 25 ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти, які відкрито в кожній області України та у м. Києві" [7, с. 57].

За даними Міністерства освіти і науки, протягом 2020 року було здійснено такі заходи у сфері розвитку

інклюзивної освіти: "розроблено проєкт Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти до 2030 року; понад 150 тис. дітей пройшли обстеження в ІРЦ; функціонує 18 687 інклюзивних класів, навчанням охоплено 30,9 тис. дітей з особливими освітніми потребами; розроблено методичні рекомендації щодо функцій та обов'язків асистента вчителя та асистента учня (дитини); підготовлено для роботи в інклюзивних класах 17,2 тис. асистентів вчителя; вперше з бюджету було профінансовано закупівлю обладнання для спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів; розширено можливості забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з ООП; підготовлено нову редакцію Положення про навчально-реабілітаційний центр; підготовлено нову редакцію Положення про спеціальну школу; розпочато перший всеукраїнський онлайн-курс для тренерів з інклюзивної освіти" [3].

Ці заходи є, на нашу думку, лише початком суттєвої перебудови освітнього середовища та забезпечення його безбар'єрності, адже залишається значна частина проблем, які потрібно вирішувати як на національному рівні, так і на рівні кожної громади. Загалом у сфері інклюзивної освіти можна виділити такі напрями управління створенням безбар'єрного освітнього середовища:

- розвиток мережі інклюзивних дошкільних груп, інклюзивних класів, створення інклюзивно-ресурсних центрів, закупка для них відповідного обладнання та сучасних світових методик з оцінки (діагностики);

- забезпечення архітектурної доступності закладів освіти шляхом впровадження принципів універсального дизайну та розумного пристосування;

- підготовка кваліфікованих фахівців, зокрема підготовка вчителів інклюзивних класів, асистентів вчителя, інших фахівців для навчання учнів і студентів з особливими освітніми потребами;

- раціональне використання та збільшення освітньої субвенції з урахуванням потреб учнів і студентів з особливими освітніми потребами;

- створення системи мотивації до роботи в інклюзивних класах (закладах);

- формування у суспільстві культури безбар'єрності, поваги до прав людей з інвалідністю.

Запропоновані напрями мають здійснюватися на макрорівні, який передбачає діяльність органів публічної влади на рівні держави, міністерств та обласних адміністрацій, та мікрорівні, який передбачає реалізацію інклюзивної освітньої політики громадами, приватними компаніями та іншими організаціями.

Для подальшого розвитку інклюзивної освіти та створення безбар'єрного середовища слід звернути увагу на необхідність у системі дошкільної освіти забезпечити раннє втручання та ранню педагогічну допомогу дітям, які мають особливі освітні потреби, та визначити у дошкільних закладах можливості виховання таких дітей, що потребує додаткового фінансування та забезпечення відповідними фахівцями. Для того щоб створити відповідний супровід таких дітей потрібне раннє виявлення порушень у розвитку дитини та надання їй комплексної медико-психолого-педагогічної допомоги, за-

проведення програм патронату таких сімей та створення відповідної електронної бази даних, що дозволить у подальшому врахувати індивідуальні особливості кожної дитини при переході до середньої освіти та визначити необхідну форму навчання.

У закладах середньої освіти кадрова політика має будуватися таким чином, щоб кожен учитель був готовим до роботи в інклюзивному класі. Крім того, нині значна частина будівель шкіл непристосовані і не можуть бути в найближчій перспективі переобладнані для безбар'єрного доступу, тобто вони не можуть бути цілком інклюзивними. Щоб зробити будівлю школи фізично доступною, потрібні значні кошти, що потребує додаткового фінансування.

Вважаємо, що внесення Кабінетом Міністрів України змін до Порядку та умов надання субвенції "Спроможна школа для кращих результатів" 28 квітня 2021 року є важливим ресурсом для покращення ситуації у цьому напрямі. Рішенням передбачено, що субвенція в 1 млрд грн на реалізацію програми "Спроможна школа для кращих результатів" на 2021 рік може бути спрямована на реалізацію проєктів, пов'язаних із формуванням нового освітнього простору, безпечного та інклюзивного (безбар'єрного) освітнього середовища, проведенням реконструкцій та капітальних ремонтів будівель (їхніх частин), споруд закладів загальної середньої освіти. Збір проєктів від органів місцевого самоврядування проводитимуть обласні, Київська міська держадміністрації та передаватимуть до МОН. За результатами розгляду узагальненого переліку проєктів комісія відбере проєкти, що відповідають законодавству, та сформує пропозиції щодо їх погодження. Розподіл коштів субвенції між окремими місцевими бюджетами затверджуватиметься Кабінетом Міністрів за погодженням з Комітетом Верховної Ради з питань бюджету за поданням МОН. Кошти субвенції, згідно з розпорядженням Уряду, будуть спрямовані до бюджетів відповідних територіальних громад [11].

У сфері вищої освіти питання актуальності інклюзивної освіти були підтверджені на рівні конференції міністрів, які відповідають за вищу освіту, у листопаді 2020 р. У прийнятому Римському міністерському Комюніке [12] визначено зобов'язання до 2030 року будувати (створювати) інклюзивний, інноваційний і взаємопов'язаний Європейський простір вищої освіти (ЄПВО), який здатний підтримувати стійкою, згуртованою і мирною Європу.

Інклюзивний ЄПВО, як зазначається у комюніке, матиме своїм завданням "надання можливостей для неупередженого залучення до неї осіб із усіх частин (прошарків) суспільства. Особи, які навчаються, маючи різноманітне соціально-економічне та культурне походження, культурну, професійну підготовку й освіту, повинні мати можливість та інструменти для активного пошуку й використання найбільш корисних для себе освітніх можливостей у будь-який період свого життя... Для посилення соціальної інклюзії і покращення якості освіти мають використовуватися нові можливості, надані цифровізацією (діджиталізацією)" [12].

На конференції було ухвалено "Принципи та рекомендації щодо посилення соціального виміру вищої освіти у ЄПВО", які мають запроваджуватися на національному рівні, зокрема, це передбачає введення студентських омбудсменів, захист прав студентів, удосконалення відповідного законодавства.

ВИСНОВКИ

Таким чином, реалізація права дітей, учнів, студентів з особливими освітніми потребами щодо рівного доступу до якісної освіти вимагає забезпечення безбар'єрності та організації безпечного інклюзивного освітнього середовища. Це потребує створення відповідної нормативно-правової бази; розробки фінансових механізмів утримання системи інклюзивної освіти; підготовки кваліфікованих кадрів; удосконалення спеціальних навчальних планів, програм, підручників; створення безперешкодного середовища для людей з інвалідністю.

Важливим напрямом реалізації цих завдань є створення безбар'єрного середовища за принципами універсального дизайну, що сприяє участі дітей, учнів, студентів з особливими освітніми потребами у соціальному житті суспільства; розширює можливості їх пересування; підвищує шанси бути активними членами суспільства.

Очікуваними результатами змін в інклюзивному освітньому середовищі є: можливість молоді та дітей використовувати всі види та форми освіти; створення відповідних освітніх закладів або центрів надання освітніх послуг, які відповідають запитам цих категорій; створення відповідної інфраструктури, необхідної для отримання освіти, в тому числі засобами діджиталізації; вільний доступ до освіти протягом життя та здобуття іншої професії, підвищення кваліфікації та опанування додаткових компетентностей.

Література:

1. 56% українців оцінюють рівень інклюзії як низький або дуже низький. Ukraine News. URL: <https://www.ukraine.shafaqna.com/UA/AL/3871779> (дата звернення: 02.06.2021).
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. Київ: ТОВ "АТОПОЛ", 2016. 152 с.
3. МОН презентує досягнення інклюзивної освіти у 2020 році. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-prezentuye-dosyagnennya-inklyuzivnoyi-osviti-u-2020-roci> (дата звернення: 02.06.2021).
4. Про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів). Конвенцію ратифіковано Законом України від 16.12.2009 року № 1765-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 02.06.2021).
5. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.06.2021).

6. Новий освітній простір. Безбар'єрність: інформ. посіб. 1 липня 2019. 151 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/408/NOP_Bezbaryernist.pdf (дата звернення: 02.06.2021).

7. Освіта в Україні: виклики та перспективи: інформ.-аналіт. збірник. Київ, 2020. 298 с.

8. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 03.12.2019).

9. Руководящие принципы политики в области инклюзивного образования. ЮНЕСКО. Париж, 2009. 37 с.

10. Саламанкская декларация и Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями: принятое Всемир. конф. по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество (Саламанка. Испания, 7—10 июня 1994 г.). Киев, 2000. 21 с. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/salamanka.pdf (дата звернення: 03.12.2019).

11. Про внесення змін до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію програми "Спроможна школа для кращих результатів". Постанова Кабінету міністрів України від 28 квітня 2021 року № 441. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-poryadku-ta-a441> (дата звернення: 03.12.2019).

12. Rome Ministerial Communiqué? 19 NOVEMBER 2020. EHEAROME 2020. URL: http://www.ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf (дата звернення: 03.12.2019).

References:

1. The official site of the Ukraine News (2020), "56% of Ukrainians rate the level of inclusion as low or very low", available at: <https://www.ukraine.shafaqna.com/UA/AL/3871779> (Accessed June 1, 2021).

2. Kolupaieva, A. A. and Taranchenko, O. M. (2016), *Inkluzivna osvita: vid osnov do praktyky: monohrafiia.* [Inclusive education: from basics to practice: monograph.], TOV "АТОПОЛ", Kyiv, Ukraine.

3. Ministry of Education and Science of Ukraine (2020), "The Ministry of Education and Science presents the achievements of inclusive education in 2020", available at: [https://mon.gov.ua/ua/news/mon-prezentuye-](https://mon.gov.ua/ua/news/mon-prezentuye-dosyagnennya-inklyuzivnoyi-osviti-u-2020-roci)

[dosyagnennya-inklyuzivnoyi-osviti-u-2020-roci](https://mon.gov.ua/ua/news/mon-prezentuye-dosyagnennya-inklyuzivnoyi-osviti-u-2020-roci) (Accessed June 1, 2021).

4. UN (2006), "Convention on the Rights of Persons with Disabilities", available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (Accessed May 15 2021).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "National strategy for creating a barrier-free space in Ukraine for the period up to 2030", available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-nacionalnoyi-strategiyi-iz-stvorennya-bezbaryernogo-prostoru-v-ukrayini-na-period-do-t140421> (Accessed June 2, 2021).

6. Necheporchuk, A. (2019), "New educational space. Barrier-free: information guide. July 1, 2019", available at: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/408/NOP_Bezbaryernist.pdf (Accessed June 2, 2021).

7. Ministry of Education and Science of Ukraine (2020), *Osvita v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy: inform.-analit. Zbirnyk* [Education in Ukraine: challenges and prospects: inform.-analyst. collection.], Kyiv, Ukraine.

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "About education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed June 2, 2021).

9. UNESCO (2009), *Rukovodyashchie principy politiki v oblasti inklyuzivnogo obrazovaniya* [Guidelines for Inclusive Education Policy], UNESCO, Paris, France.

10. UN (1994), "Salamanca Declaration and Framework for Action on the Education of Persons with Disabilities", Universe. conf. on the education of persons with special needs: access and quality, available at: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/salamanka.pdf Accessed June 2, 2021).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution. "On amendments to the procedure and conditions for providing a subvention from the state budget to local budgets for the implementation of the program "Able school for better results", available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-poryadku-ta-a441> (Accessed June 2, 2021).

12. EHEA ROME (2020), "Rome Ministerial Communiqué?", available at: http://www.ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf (Accessed June 2, 2021).

Стаття надійшла до редакції 03.06.2021 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА